

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

ПРИЈАВА
теме докторске дисертације

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име (име једног родитеља) и презиме кандидата:

Матија (Слободан) Нешовић

Датум и место рођења (општина, град, држава):

24. 1. 1998, Београд (Савски венац), Србија

Кућна адреса кандидата:

Кликните да бисте почели унос текста.

Адреса кандидата на послу:

Кућни телефон кандидата:

/

Е-mail адреса кандидата:

Мобилни телефон кандидата:

Кликните да бисте почели унос текста.

Телефон кандидата на послу:

/

ОСНОВНЕ СТУДИЈЕ

Назив и седиште факултета на којем је кандидат завршио основне студије:

Филолошки факултет – Универзитет у Београду

Стечени академски назив кандидата по завршеним основним студијама:

Дипломирани професор језика и књижевности

Година дипломирања:

2021.

МАСТЕР (или МАГИСТАРСКЕ) СТУДИЈЕ

Назив и седиште факултета на којем је кандидат завршио магистарске или мастер студије:

Филолошки факултет – Универзитет у Београду

Тема магистарског или мастер рада:

Англицизми у српском и руском омладинском жаргону (морфосинтаксички и семантички аспект)

Стечени академски назив по завршеним магистарским или мастер студијама:

Мастер професор језика и књижевности

Година одбране магистарског или мастер рада:

2022.

ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА

Пун наслов предложене теме докторске дисертације:

Амбитранзитивност у савременом српском језику

Научне области којима претежно припада тема докторске дисертације:

(обавезно се наводи једна од научних области за које је Факултет матичан – филолошке науке; библиотекарство; културолошке науке и комуникологија)

Филолошке науке

Уже научне области којима припада тема докторске дисертације:

(листа ужих научних области налази се у чл. 12 Статута Факултета)

Српски језик, Дигитална хуманистика

Области истраживања којима припада тема докторске дисертације:

(нпр. српски/енглески/руски језик, српска/енглеска/руска књижевност, фонологија, синтакса, анализа дискурса, обрада природних језика, версификација, наратологија, компаратистика итд.)

Савремени српски језик, синтакса, семантика, прагматика, дигитална лексикографија

Језик на ком ће дисертација бити писана и брањена:

(уколико се теза не пише на српском језику, кандидат предаје образац пријаве, образложење и биобиблиографију и на српском језику и у преводу на језик тезе)

Српски језик

ПРЕДЛОГ МЕНТОРА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Име и презиме ментора:

др Балша Стипчевић

Звање:

доцент

Факултет или институција:

Универзитет у Београду – Филолошки факултет

Ужа област научноистраживачког рада:

Српски језик (синтакса)

Радови ментора из уже научне области којој припада тема предложене дисертације који га квалификују за менторство (најмање 5 радова):

1.	„Семантичке улоге у савременој лингвистичкој теорији”, <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 36/3, 2008, стр. 115–154.
2.	„О конструкцијама типа <i>почети с нечим</i> , <i>завршити с нечим</i> , <i>одуговлачити с нечим</i> ”, <i>Српски језик</i> , XV, 2010, стр. 703–718.
3.	„Глаголи с рекцијском допуном у беспредлошком инструменталу и њихови реченични модели”, <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 39/3, 2010, стр. 175–254.
4.	„Транзитивни глаголи с два објекта у социјативном односу”, <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 40/3, 2011, стр. 153–181.
5.	„Реципрочни глаголи са социјативним инструменталом”, <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 41/3, 2012, стр. 237–299.
6.	„Два типа модалних дативних конструкција с речцом <i>се</i> ”, <i>Српски језик</i> , XX/1–2, 2015, стр. 173–194.

7.	„Конструкције с генитивним субјектом: прелиминарни преглед”, <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 48/3, 2019, стр. 229–258.
8.	„О обезличеном пасиву у српском језику”, <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 52/1, 2023, стр. 179–190.
9.	„О употреби обезличених партиципских конструкција с непрелазним глаголима”, [у зборнику] М. Ковачевић (ур.), <i>Актуелна питања синтаксе реченице српског језика: радови са научног скупа „Актуелна питања синтаксе реченице српског језика”, одржаног у Андрићграду 6, 7. и 8. октобра 2023</i> , Вишеград: Андрићев институт, 2024, стр. 439–476.
10.	„О обезличеним реченицама с повратним глаголима”, <i>Анали Филолошког факултета</i> , 36/2, 2024, стр. 13–51.
11.	„О дативном-номинативним конструкцијама у српском језику и глаголима који их граде”, <i>Књижевност и језик</i> , LXXI/2, 2024, стр. 147–270.

Предложени ментор потписом потврђује да прихвата менторство на предложеној теми, а да је **број докторских дисертација** које су у процесу израде или одобрења на којима је тренутно ментор ____/____.

Датум прихватања менторства:

Потпис предложеног ментора

____ 29. 9. 2025. _____

НАПОМЕНА КАНДИДАТА

/

Уз Пријаву кандидат прилаже:

1. попуњен образац **образложења** предлога теме докторске дисертације,
2. попуњен образац **биобиблиографије** кандидата,
ВАЖНА НАПОМЕНА: Сви кандидати који бране докторску дисертацију на Универзитету у Београду пре одбране морају имати један рад објављен или прихваћен за штампу у часопису са релевантне листе часописа у складу са прописима Универзитета у Београду.
3. пријаву докторске дисертације са образложењем и биобиблиографијом у електронском облику као Word документ (**CD**),
4. **потврду** да је стекао 120 ЕСПБ на ДАС,
5. оверену копију **дипломе о завршеним основним студијама**,
6. оверену копију **дипломе о завршеним мастер (или магистарским) студијама**,
7. **извод из матичне књиге рођених** са уписаним држављанством,
8. доказ о **уплати трошкова** пријављивања докторске дисертације.

Подносилац пријаве својим потписом потврђује да предложену тему није пријављивао на другој високошколској установи у земљи или иностранству.

Име и презиме кандидата:

Матија Нешовић

Број досијеа:

2022/30013

Датум подношења пријаве:

29. 9. 2025.

Потпис кандидата

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

Пријава теме докторске дисертације –
ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ТЕМЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Подаци о кандидату

Име и презиме кандидата:
Матија Нешовић

Број досијеа:
2022/30013

Радни наслов теме докторске дисертације

Амбитранзитивност у савременом српском језику

Научне области којима претежно припада тема докторске дисертације

Филолошке науке

Уже научне области којима припада тема докторске дисертације

Српски језик, Дигитална хуманистика

Области истраживања којима припада тема докторске дисертације

Савремени српски језик, синтакса, семантика, прагматика, дигитална лексикографија

Предмет научног истраживања

Предмет дисертације представља амбитранзитивност у савременом српском језику. Под овим термином се подразумева склоност неких глагола да се користе и као прелазни и као непрелазни; дакле, уз њих се некад употребљава прави објекат, а некад не. Ова појава може захватати глаголске лексеме у различитој мери и маниру. У литератури се издвајају две основне врсте амбитранзитивних глагола (према Dixon 1994: 18–19; Dixon & Aikhenvald 2000: 4–5): 1) агентивни (S=A), код којих реченични субјекат у обе конфигурације има семантичку улогу агенса, при чему у непрелазној употреби пацијенс није спецификован, али се подразумева (нпр. *јести*, *читати*, *писати*), док у мањем броју случајева он не постоји ни на појмовном плану (нпр. *јурити*); 2) пацијентивни (S=O), код којих субјекат у транзитивном оквиру означава вршиоца радње (или

проузроковача стања), а у интранзитивном – трпиоца (у англосаксонској традицији), одн. носиоца стања (нпр. *Дрво је почело да гноји* наспрам *Талог благо гноји земљу*). Осим тога, важно је истаћи да семантички профил имплицираног објекта уз агентивне глаголе може бити релативно широк, али и сужен (исп. *Малопре сам јео* [неку храну] наспрам *Он много пије* [не било које пиће, већ алкохол]). Такође, уз поједине чланове ове глаголске класе чешће се користи директни објекат (*писати, говорити*), а уз неке ређе (*невати, пушити*). Дакле, термин *амбитранзитивност* (или *лабилност* – в. Летучий 2013) обједињује формално сличне, али значењски и употребно разноврсне типове варијабилне прелазности на плану исте лексеме (и ширег је опсега у односу на домаћи термин *факултативна прелазност*). Такође, важно је истаћи да овакве глаголе треба разликовати од великог броја лексема које елиптически могу одстранити објекат захваљујући ендифори или егзифори (нпр. [натпис на амбалажи] *Промућкати* [амбалажу] *пре употребе*; *Тиквице опрати, не гулити* [их]), као и од глагола које одликује алтернирање експлицитно израженог правог и неправог објекта, одн. адвербијала (нпр. *пазити некога / пазити на некога, прећи нешто / прећи преко нечега*).

У овом раду ћемо превасходно анализирати структурно-синтаксичка и семантичка својства глагола који су захваћени амбитранзитивношћу (као и њихових објекатских допуна). Осим тога, посветићемо пажњу и прагматичким факторима који могу утицати на избор одговарајућег валенцијског оквира. Уопштено речено, покушаћемо да утврдимо домете амбитранзитивности као језичког феномена и да установимо зашто је ова појава својствена неким глаголским лексемама, а другима не. Најзад, у засебном одељку размотрићемо грађу из лексикографске перспективе и представимо модел дигиталног речника заснован на обрађеном материјалу.

Основне хипотезе од којих се полази у планираном истраживању

Наша полазна хипотеза јесте да је лабилна транзитивност комплексна и хетерогена појава, те да је могућност одстрањивања (или додавања) правог објекта спрегнута са граматичким, семантичким и комуникативним чиниоцима (попут глаголског вида, референцијалности, лексичког значења, говорне ситуације итд.). У складу с тим, верујемо да (де)транзитивизација представља продуктиван језички механизам који учествује како у синтаксичкој, тако и у семантичкој деривацији, а има и нарочиту прагматичку вредност. Резултати прелиминарног истраживања на мањем корпусу указују на то да је број глагола који показују нека обележја амбитранзитивности у српском језику знатно већи од малобројних примера који се наводе у граматичким приручницима. На основу почетног увида у грађу може се изнети претпоставка да овакве лексеме образују својеврстан континуум, при чему се оне разликују по учесталости испуштања директног објекта, као и формалним и значењским оквирима у којима се остварује промена валенцијске конфигурације.

Циљ истраживања и очекивани резултати

Циљеви овог истраживања су вишеструки. Пре свега, настојаћемо да у овом раду исцрпно представимо категорију амбитранзитивних глагола у српском језику. То подразумева пописивање,

анализу и класификацију различитих врста оваквих лексема по морфосинтаксичком, семантичком и прагматичком критеријуму. На овај начин покушаћемо да укажемо на значај и ширину ове глаголске класе, као и на потентност механизма (де)транзитивизације на различитим нивоима језичког система. Очекујемо да ће након спроведене анализе бити јасније какве значењске и граматичке типове глагола захвата лабилна прелазност, колика је њихова бројност (нарочито у базичном лексичком фонду), како се они употребљавају и који су њихови извори (укључујући и оне о којима је у литератури мање писано, попут метафоре и калкирања). Осим тога, циљ нам је да обрађени материјал пружи шире увиде у прелазност као једну од централних лингвистичких категорија. Такође, практичан производ рада на тези биће и модел валенцијског речника у дигиталном окружењу, који ће се моћи даље развијати и попуњавати новим одредницама.

Теоријски оквир на који ће се истраживање ослањати

С обзиром на то да је амбитранзитивност повезана са нарочитим формалним, значењским и комуникативним својствима глаголских лексема, грађи је неопходно приступити из перспективе различитих лингвистичких дисциплина и одговарајућих теоријских оквира.

Основни ниво анализе, који подразумева утврђивање синтаксичких функција, реченичних модела и разматрање глаголско-објекатског комплекса у светлу односа зависности, биће структуралистички оријентисан. Конкретно, теоријски ослонац у овом погледу представљају кључне поставке и концепти из области депенденцијалне граматике (Tesnière 2015). Посебно су значајна иновативна запажања о појмовима синтаксичке, семантичке и прагматичке валентности, о разлици између аргумената и валената (Helbig 1992: 3; Osborne 2019: 164; Алановић 2019: 36–37). С тим у вези, у новијим истраживањима показала се корисном суптилна дистинкција између обавезних и необавезних допуна. Како је изостанак директног објекта понекад праћен увођењем адвербијала (нпр. начинске одредбе – *Он одлично памти*) или неправог објекта (нпр. *Прочитао сам о томе у оптужници*), у средишту пажње биће и динамичан синтагматски однос између глагола и различитих актаната и циркумстаната.

Затим, амбитранзитивност је потребно детаљно размотрити из угла граматичке семантике. У овом смислу врло је значајна скаларна теорија транзитивности, коју заступају првенствено стручњаци когнитивнолингвистичког усмерења. Наиме, прелазност се у оваквом учењу осмишљава као језичка категорија организована око прототипа, са више или мање репрезентативним представницима (в. Norreg & Thompson 1980; исп. и Dowty 1991; Langacker 2008: 387–396). Типичан прелазни глагол је акционалан, теличан и пунктуалан, у потврдном је облику и припада реалном домену; вршилац је потентан, дела свесно и вољно, док је трпилац изразито индивидуализован (одређен) и потпуно погођен глаголском радњом. Поткрепљујући своје тврдње подацима из различитих језика, П. Хопер и С. Томпсон показују да лексеме које не поседују нека од наведених кључних обележја транзитивности неретко и на синтаксичком (површинском) нивоу одступају од типичних формалних својстава прелазних глагола у конкретном систему. С тим у вези, како показује М. И. Лоренцети (Lorenzetti 2008), испоставља се да неки од ових параметара (попут ниског степена акционалности, реалности, теличности и одређености) могу бити релевантни за анализу глагола агентивног типа и њихове склоности да у одређеним контекстима одстрањују прави објекат. У том смислу, јасно је да и теорија семантичких улога (Fillmore 1968; Dowty 1991; Langacker 2008) заузима битно место у овом истраживању, пошто је нужно установити каква је природа актаната (означених субјектом и објектом) у одређеној ситуацији. С обзиром на све што је

речено, поставља се питање да ли и како (де)транзитивизација као вид синтаксичке трансформације може утицати на промену мисаоног представљања ситуације (као што то чини, на пример, пасивизација). У овом погледу могу бити значајне идеје које су развијене у склопу истраживања из области когнитивне (и конструкционе) граматике, попут варирања проминентности учесника у складу са одабраном синтаксичком конфигурацијом (Goldberg 1995; Langacker 2008: 70–73). Посматрани у оваквом кључу, амбитранзитивни глаголи могу подешавати представе које побуђују у свести говорника тако што ступају у различите врсте конструкција које „намећу“ одговарајућу ситуациону перспективу.

Када је реч о лексичкој семантици, један од битнијих циљева рада јесте да се утврде типична семантичка обележја глаголских лексема које показују својства лабилне прелазности, те се грађи приступа са гледишта теорије семске структуре. Пошто (де)транзитивизација у нашем језику није граматикализована као пуноправна дијатеза, врло је важно утврдити лексичке оквире ове појаве (онако како је то предложено у интегралним приступима, в. нпр. Поповић 2021; Diessel 2023). Такође, у фокусу је учење о метафори и метонимији као кључним механизмима полисемије и мишљења (Lakoff & Johnson 1980; Klikovac 2004; Драгићевић 2007). Метасемијске трансформације карактеристичне су за оне глаголе који су претежно прелазни, али се у некој од својих семантема језички и појмовно устројавају без објекта-трпиоца (нпр. *Имаш ти још да гулиш до краја студија; Гурај даље, биће боље*), као и, супротно томе, у случају изворно медијалних глагола којима се секундарно додаје прави објекат (нпр. *горети ђумур, оздравити душу* и сл.).

Крећући се ка месту амбитранзитивности у комуникативном процесу, задржаћемо се на лексичкој прагматици као прелазној дисциплини која је врло важна за тему којом се бавимо. Наиме, још Ч. Филмор (Fillmore 1986) указује на прагматичке модификације лексичког значења одстрањеног (али подразумеваног) објекта уз овакве глаголе (аутор ту појаву илуструје следећим примерима: *Када ми је језик био паралисан, нисам могао да једем и пијем* наспрам *Покушао сам да престанем да пијем*). Сличне идеје детаљније су разрађене у оквиру теорије релевантности (Sperber & Wilson 1995, 2002; Wilson & Sperber 2004; Clark 2013), у којој се уводе појмови (прагматички заснованог) лексичког ширења и сужавања (исп. и Wilson 2003). Уопште, како убедљиво показују аутори, када неки језички елемент постоји у логичкој форми исказа, али није материјализован (попут нултог објекта), говорник се *мора* наслањати на инференцијалне процесе како би дошао до експликатуре, тј. пуне пропозиције. У том смислу, сасвим је очекивано да је семантички профил изостављеног објекта уз амбитранзитивне глаголе делимично и прагматички одређен.

Напоследку, сматрамо да је поменути теоријски оквир прикладан за анализу грађе и на широј прагматичкој равни. Конкретно, интересује нас у којим се комуникативним условима (у погледу ситуационог контекста, теме општења, говорникове намере и знања) одстрањује прави објекат. Овде полазимо од темељне претпоставке да говорник бира да ли ће исказати прави објекат у складу са начелом максимизације релевантности – циљ је постићи што више когнитивних ефеката уз што мање напора који је потребан да се до њих дође. Поред тога, посебан значај има и појам узајамне манифестности, под којим се подразумева заједничка свест о претпоставкама и сазнањима којима оперишу саговорници. С тим у вези, одстрањивање објекта може бити уобичајеније када га учесници у разговору лако могу реконструисати на основу пређашњег искуства, као и обрнуто.

Оквирни опис материјала који ће се користити и метода за његову анализу

У раду ћемо као основни извор користити електронски корпус *CLASSLA-web.sr 1.0*. У питању је један од највећих корпуса српског језика, који је настао компилирањем текстова са веб-страница са националним доменом (*rs*). С тим у вези, највећи број примера преузет је из новинских чланака (вести, извештаја, критика итд.), за њима следе различити промотивни текстови, као и коментари са форума, док је најмање исечака из књижевног и правног домена. Како бисмо исправили тај недостатак, сачинили смо и додатни корпус мањег обима са примерима из класичне српске прозе, који смо потом аутоматски аотирали помоћу модела *CLASSLA-Stanza* и тако га учинили претраживим по свим битним параметрима (токен, лема, морфолошки облик). Дакле, може се рећи да је целокупни језички материјал функционално издиференциран и да добро осликава српски језички узус.

Грађу из овог корпуса ћемо аутоматски издвајати помоћу доступних корпусних алата и потом ручно прегледати. Пре свега, због сложености упита сачуваћемо цео корпус на рачунару (у *VERT* формату) и приступити му локално помоћу програмског језика *Python*. Скрипта коју планирамо да направимо треба да пронађе глаголске лексеме које су посведочене како у транзитивној, тако и у интранзитивној конструкцији (маркер је у оба случаја постојање било ког акузативног облика у опсегу од 4 токена лево и десно у односу на кључну реч – тзв. *KWIC*) и експортује максимално по 100 примера са директним објектом и без њега у одговарајућу Ексел табелу. На овај начин покушаћемо да циљамо искључиво глаголе које одликује променљива прелазност. За почетак ћемо ексцерпирати и размотрити неколико стотина најфреквентнијих таквих глагола у корпусу. Ово је оријентациони број, који се може мењати у складу с тим колико је садржајна добијена грађа. Почетна ексцерпција се начелно завршава када проценимо да се излиставањем нових речи и примера грађа даље квалитативно не богати. На основу овог ширег скупа лексема сачинићемо коначну листу глагола који ће бити обрађени у дисертацији, при чему ћемо настојати да у њу уврстимо репрезентативне јединице које илуструју различите типове амбитранзитивности. Такође, треба напоменути да једна глаголска лексема у различитим значењима може одражавати више типова лабилне прелазности (нпр. *Он пише [књиге]* наспрам *То пише на табли*), због чега број обрађених семантема може бити већи. Осим тога, у посебним одељцима рада (нпр. приликом разматрања односа између лабилне транзитивности и аспектуалности) инвентар глагола може бити проширен додатним јединицама које су творбено и(ли) семантички повезане са основним лексемама.

Приликом обраде грађе првенствено ћемо се служити дескриптивно-аналитичким методом. Када је реч о морфосинтаксичком нивоу истраживања, то подразумева, пре свега, издвајање синтаксичких јединица и функција, реченичних модела и њихових проширења и трансформација, утврђивање релација зависности између глагола и објекта. Ове структуре и односи углавном се могу испитивати уз помоћ тестова премештања, супституције и испуствости, а графички их је прикладно представити помоћу нарочите нотације у виду стабала (тзв. *стема*) или (линеарно) у виду стрелица које се пружају од регенса ка депенденсу. Методе когнитивне лингвистике, попут анализе менталних репрезентација, оквира и сценарија, представљају добро полазиште за испитивање реченичне ситуације (тј. семантичке позадине разматраних глагола, нултог објекта и других учесника) и (де)транзитивизације као особитог механизма перспективизације ситуације. Овакви сегменти понекад су праћени одговарајућим сликовним схемама. Као што је већ речено, посматрани из угла конструкционе граматике, амбитранзитивни глаголи би представљали флексибилне јединице које се могу укључити у базичне апстрактне конфигурације типа $NP_{subj} V NP_{obj}$ или пак $NP_{subj} V$. Привлачност или одбојност између појединачних лексема и конструкција

може се мерити помоћу тзв. колострукционог метода (Stefanowitsch & Gries 2003). Када је посреди значење разматраних лексема, користимо превасходно алате компоненцијалне, концептуалне, колокационе и дистрибуционе анализе. Најзад, на прагматичкој равни фокусираћемо се на утврђивање ширег контекста саопштења, због чега ће примери бити ексцерпирани заједно са суседним комуникативним реченицама. Наравно, битно помоћно аналитичко средство у свим наведеним случајевима представља статистички метод, који пружа основу за извођење квантитативно заснованих закључака.

У одељку посвећеном развоју модела валенцијског речника у дигиталном окружењу служићемо се бројним методама електронске лексикографије и рачунарске лингвистике. Пре свега, одреднице ће бити обрађене на основу корпусних података, а њихова гнездовна структура биће похрањена у XML формату (помоћу бројних елемената и атрибута). Свака лексема садржаће граматичке информације (вид, најфреквентнији глаголски облик, лице и број), семантичке улоге, различите морфосинтаксичке форме којима се оне исказују, њихове најчешће лексичке реализације, као и реченичне примере. На слици се може видети пробни изглед интерфејса.

гестикულიрати

1. правити гестове, покретати руке или друге делове тела како би се потенцирао говор или да би се изразило неко душевно стање, пренела каква порука

► Граматичке информације

▼ Учесници ситуације

► Вршилац

► Предмет

▼ Прималац

Облик: именица (датов) **биће** **организација**

судија (1) судија (1) *иудлика* (1) *оркестир* (1) човек (1) саиџач (1) уџрава (1) *фотио-рејорџер* (1) *Бриџанац* (1) *активисткиња* (1) Кузмић (1)

💡 Уџителј је гестикულიрао **Дебју** да престане.

💡 I није се смирио ни после искључења, већ је гестикულიрао **навџаџима** да џуте, стављајуџи каџипрст на уста.

💡 Видевџи џовека у оделу, радник се сместа повлаџи, гестикულიра **активисткињама** да оду.

Облик: предлошко-падежна конструкција **биће** **организација**

ка навџаџаџима (11) ка клуџи (5) ка *иудлици* (4) *џрема навџаџаџима* (4) ка Срџима (3) *џрема иудлици* (3) *џрема судиџи* (3) ка људима (2) ка *Килиџану* (1) ка *џоксу* (1) ка саиџачу (1)

Крајњи циљ овог пројекта јесте да се комплетан садржај XML фајла увезе у базу података, на основу које би било могуће развити веб-апликацију са модерним корисничким окружењем и бројним могућностима претраге грађе.

Оквирни план истраживања

Поред ишчитавања литературе, почетни корак у истраживању састоји се у тестирању корпусних упита, сакупљању и прелиминарном разврставању и тумачењу грађе. Што се тиче структуре дисертације, она би се угрубо могла представити на следећи начин.

1. Предмет, корпус, основне поставке и циљеви истраживања

У овом поглављу дефинисаћемо предмет рада, грађу коју планирамо да обрадимо, у главним цртама ћемо представити теоријски приступ и назначићемо главне правце и циљеве истраживања.

2. Преглед литературе о амбитранзитивности

Ова тачка подразумева осврт на релевантне стране и домаће, старије и новије радове који су посвећени проблематици амбитранзитивности у различитим језицима. Наравно, независно од коришћеног термина, приступа и конкретног аспекта анализе, у обзир долазе сви радови који се више или мање могу довести у везу са појавом која нас интересује.

3. Теоријско-методолошки оквир

У овом одељку биће детаљно представљен теоријско-методолошки оквир на који се наслањамо у истраживању, а такође ћемо покушати да образложимо зашто смо се одлучили да грађи приступимо из дате перспективе.

4. Анализа грађе

У централном делу рада ћемо анализирати глаголе који показују обележја амбитранзитивности са ослонцем у представљеном теоријско-методолошком оквиру. Обрада сваке лексеме обухвата анализу грађе из морфосинтаксичког, лексичкосемантичког и прагматичког угла, уз навођење одговарајућих примера из корпуса.

5. Општа структурно-синтаксичка својства глагола који су захваћени амбитранзитивношћу

У овом сегменту покушаћемо да сумирамо резултате спроведене анализе на синтаксичком плану и да класификујемо глаголе по критеријуму њихових структурних обележја (у погледу валентних својстава, одн. реченичних модела које образују).

6. Општа семантичка својства глагола који су захваћени амбитранзитивношћу

У овом одељку изнећемо општа запажања о типичним семантичким карактеристикама глагола који показују својства амбитранзитивности. То подразумева издвајање различитих ситуационих типова повезаних са одговарајућим глаголским лексемама, што укључује одређивање природе саме радње (или стања), као и њених учесника и пропратних околности.

7. Однос амбитранзитивности према другим граматичким категоријама

У овом поглављу настојаћемо да утврдимо како је амбитранзитивност повезана са другим граматичко-семантичким категоријама, попут глаголског вида, референцијалности и одређености, модалности, стања, лица и броја.

8. Прагматички оквири одстрањивања правог објекта

Овај део рада биће посвећен анализи контекстуалних оквира у којима глаголи агентивног типа обично испуштају директни објекат – у фокусу ће бити типични комуникативни сценарији у којима прецизирање идентитета трпиоца радње није релевантно.

9. Лексикографска обрада амбитранзитивности и модел дигиталног речника

У засебном одељку бавићемо се постојећим лексикографским решењима када је у питању амбитранзитивност (на материјалу *PCJ*, *PMC* и *PCAHU*). Такође, размотрићемо доступне

електронске речнике глаголских допуна, а предложимо и властити модел валенцијског речника у дигиталном окружењу.

10. Закључна разматрања

У завршном поглављу дисертације изнећемо опште закључке о амбитранзитивности који произлазе из свих претходних аспеката анализе. Такође, осврнућемо се на поједине проблеме у раду, као и на могуће правце будућих истраживања.

Прелиминарни списак стручне литературе

1. Алановић, М. (2014). О лексичкој регулацији транзитивности. *Српски језик*, 19, 275–288.
2. Алановић, М. (2019). *О допунама и допуњавању у српском језику*. Филозофски факултет.
3. Арсенијевић, Н. (2007). Транзитивност и падежи објекта у српском језику. *Зборник Матице српске за славистику*, 71–72, 377–391.
4. Арсенијевић, Н. (2009). Синтаксичке улоге семантичког (дубинског) објекта. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 51(1), 179–190.
5. Арсенијевић, Н. (2010). Семантика правог објекта у стандардном српском језику. *Српски језик. Серија I*, 15(1–2), 177–187.
6. Арсенијевић, Н. (2013). Транзитивно-интранзитивна концепција неких глагола у српском језику. У В. Ружић, М. Алановић, Г. Штасни (Ур.), *Валентност речи и израза : синтаксички, семантички и прагматички аспекти : међународни тематски зборник* (стр. 163–176). Филозофски факултет.
7. Белић, А. (1998). *О језичкој природи и језичком развоју*. Завод за издавање уџбеника.
8. Боброва, Г. (1979). Некоторые случаи безобъектного употребления переходных глаголов. У *Вопросы структуры и функционирования русского языка* (стр. 71–80). Издательство Томского университета.
9. Гортан-Премк, Д. (1971). *Акузативне синтагме без предлога у српскохрватском језику*. Институт за српски језик САНУ.
10. Грицкат, И. (1973). Из проблематике прелазности српскохрватског глагола. *Јужнословенски филолог*, 30(1–2), 297–303.
11. Грицкат, И. (2004). Из проблематике глаголског рода и глаголског вида: непрелазност и прелазност. У *Студије из историје српскохрватског језика* (стр. 215–248). Завод за уџбенике и наставна средства.
12. Грковић-Мејдор, Ј. (2007). Развој синтаксичке транзитивности. *Зборник Матице српске за славистику*, 71–72, 417–431.
13. Грковић-Мејдор, Ј. (2010). Когнитивни аспекти развоја транзитивности. У Ј. Грковић-Мејдор и М. Радовановић (Ур.), *Теорија дијахроничке лингвистике и проучавање словенских језика* (стр. 43–62). САНУ.
14. Гудурић, С. (2016). Прилог проучавању категорије транзитивности са посебним освртом на стање у француском и српском језику. У Зорка Кашић (Ур.), *О језику и језицима* (стр. 59–76). Друштво за примењену лингвистику Србије.
15. Драгићевић, Р. (2007). *Лексикологија српског језика*. Завод за уџбенике.
16. Ђукановић, Ј. (1991). Примена модела валентности у српскохрватској лексикографији. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 20(2), 191–199.

17. Ђурђић, М. (1987). Синтаксичко-семантичка анализа комплексно транзитивних глагола у српскохрватском језику. *Прил ФФНС*, 23, 111–122.
18. Ивановић, М. (2004). *Категорија прелазности у украјинском и српском језику* [Необјављен магистарски рад]. Филолошки факултет у Београду.
19. Ивановић, М. (2005). Структура поља прелазности у украјинском и српском језику. *ЗбМСС*, 68, 179–187.
20. Ивановић, М. (2007). Прелазност у украјинском и српском језику: Функционални аспект. *Задужбина Андрејевић*.
21. Летучий, А. Б. (2006). Лабильность в русском языке: случайность или закономерность. *Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии: Труды международной конференции «Диалог 2006»* (стр. 343–347). РГГУ.
22. Летучий, А. Б. (2010). Опускание прямого объекта и близкие процессы в арабском языке в сопоставлении с русским (на материале лингвистических корпусов). *Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии*, 9(16), 289–297.
23. Летучий, А. Б. (2013). *Типология лабильных глаголов*. Языки славянской культуры.
24. Марковић, А. (2014). Граматика у српским речницима. У Р. Драгићевић (Ур.), *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси* (стр. 69–91). Филолошки факултет у Београду.
25. Марковић, А. (2018). Значај неких колигационих склоности глаголских сублексема за семантику и синтаксу (на грађи из описних речника српског језика). *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 47(1), 117–125.
26. Муравенко, Е. В. (2018). Глаголы со значением управления: утрата переходности. *Вестник Томского государственного университета. Филология*, 51, 31–46.
27. Падучева, Е. В. (2004). *Динамические модели в семантике лексики*. Языки славянской культуры.
28. Петровић, В., Дудић, К. (1989). *Речник глагола са граматичким и лексичким допунама*. Завод за уџбенике и наставна средства, Завод за издавање уџбеника, СОУР „Свјетлост“, ООУР Завод за уџбенике и наставна средства.
29. Пипер, П., Антонић, И., Ружић, В., Танасић, С., Поповић, Љ., Тошовић, Б. (2005). *Синтакса савременог српског језика. Проста реченица*. Институт за српски језик, Београдска књига, Матица српска.
30. Пипер, П., Клајн, И., Драгићевић, Р. (2022). *Нормативна граматика српског језика* (4. изд.). Матица српска.
31. Поповић, Љ. (2021). Интегрални модел међуодноса синтаксичког система, речника и текстова. У Д. Мршевић-Радовић, Ј. Јокановић-Михајлов, А. Милановић, Б. Сувајцић (Ур.), *50 година Међународног славистичког центра. Књ. 2, Велике теме српске лингвистике: Научни састанак слависта у Вукове дане (1971–2019), т. 2* (стр. 495–509). Међународни славистички центар.
32. Поповић, Љ. (2023). Промена валентне структуре глагола као начин формирања жаргонизама. *Новоречје*, 9, 114–125.
33. Рабовянова, Т. (2020). Българските лабилни глаголи. У В. Л. Ибрагимова, Л. А. Киселева (Ур.), *Славянские этносы, языки и культуры в современном мире: Материалы VI Международной научно-практической конференции, посвящённой 60-летию славистики в Республике Башкортостан* (с. 123–134). РИК БашГУ.
34. Расулић, К., Кликовац, Д. (Ур.). (2014). *Језик и сазнање : хрестоматија из когнитивне лингвистике*. Филолошки факултет.
35. Ружић, В. (2017). Рекцијско-семантички потенцијал глаголске синтагме. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 46(1), 99–109.
36. Ружић, В. (2021). Актуелност Белићевог погледа на глаголске допуне. У Д. Мршевић Радовић, Ј. Јокановић Михајлов, А. Милановић, Б. Сувајцић (Ур.), *50 година Међународног*

славистичког центра. Књ. 2, Велике теме српске лингвистике : Научни састанак слависта у Вукове дане (1971–2019), 2 (стр. 541–552). Филолошки факултет Универзитета у Београду, Међународни славистички центар.

37. Сигал, К. Я. (2018). Сочинительный ряд как синтаксический контекст абсолютного употребления переходного глагола. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, 2, 157–160.
38. Станојчић, Ж., Поповић, Љ. (2016). *Граматика српског језика : за гимназије и средње школе* (16. изд.). Завод за уџбенике.
39. Стевановић, М. (1961). Глаголски род и питања у вези с њим. *Глас Српске академије наука и уметности*, књ. ССЛI н.с., Одељење литературе и језика, књ. 6, 45–63.
40. Стевановић, М. (1962). Рекција глагола и облици њихове допуне. *Наш језик*, 12(1–2), 1–11.
41. Стевановић, М. (1969). *Савремени српскохрватски језик II*. Научна књига.
42. Стефановић, М. (2006). О прелазним и непрелазним глаголима у асоцијативним речницима српског и руског језика. *Славистика*, 10, 136–143.
43. Стипчевић, Б. (2008). Семантичке улоге у савременој лингвистичкој теорији. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 36(3), 115–154.
44. Стипчевић, Б. (2011). Транзитивни глаголи с два објекта у социјативном односу. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 40(3), 2011, 153–181.
45. Стипчевић, Б. (2014). *Дативне рекцијске конструкције с непрелазним глаголима у савременом српском језику* [Необјављена докторска дисертација]. Филолошки факултет у Београду.
46. Хе Хен, Н. (2022). Опущение объекта переходного глагола с точки зрения его выделенности. *Зборник Матице српске за славистику*, 101, 123–141.
47. Штрбац, Г. (2005). О једном типу морфосинтаксичког речника. *Наш језик*, 26(1–4), 76–85.
48. Bajčetić, L., Gmitrović, M., Španović, A., & Petrović, S. (2022). Digitization of the Serbian folk proverbs compiled by Vuk S. Karadžić. In *Digital Humanities Workshop (DHW 2021)* (pp. 89–95). Association for Computing Machinery.
49. Bilandžija, S. (2014). *Semantika kauzativnih konstrukcija u norveškom i srpskom jeziku* [Neobjavljena doktorska disertacija]. Filološki fakultet u Beogradu.
50. Browne, W. (1971). Verbs and unspecified NP deletion. *Linguistic Inquiry*, 2(2), 259–260.
51. Cappelli, G. (2022). *Implicit indefinite objects at the syntax-semantics-pragmatics interface: a probabilistic model of acceptability judgments* [Neobjavljena doktorska disertacija]. Scuola normale superiore.
52. Clark, B. (2013). *Relevance theory*. Cambridge University Press.
53. Comrie, B. (1976). *Aspect: An introduction to the study of verbal aspect and related problems*. Cambridge University Press.
54. Cooreman, A. (1994). A functional typology of antipassives. In B. Fox & P. J. Hopper (Eds.), *Voice: Form and function* (pp. 49–88). John Benjamins Publishing Company.
55. Croft, W., & Cruse, D. A. (2004). *Cognitive linguistics*. Cambridge University Press.
56. Cummins, S., & Roberge, Y. (2005). A modular account of null objects in French. *Syntax*, 8, 44–64.
57. DeLancey, S. (1987). Transitivity in grammar and cognition. У R. Tomlin (Ур.), *Coherence and Grounding in Discourse: Outcome of a Symposium, Eugene, Oregon, June 1984* (pp. 53–68). John Benjamins.
58. Diessel, H. (2023). *The Constructicon: Taxonomies and Networks (Elements in Construction Grammar)*. Cambridge: Cambridge University Press.
59. Dixon, R. M. W. (1991). *A new approach to English grammar, on semantic principles*. Oxford University Press.
60. Dixon, R. M. W. (1994). *Ergativity*. Cambridge University Press.

61. Dixon, R. M. W., & Aikhenvald, A. Y. (Eds.). (2000). *Changing valency: Case studies in transitivity*. Cambridge University Press.
62. Dvořák, V. (2015). Syntax of Generic Null Objects Revisited. *Proceedings of the Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 41, 71–97.
63. Fellbaum, C., & Kegl, J. (1989). Taxonomic structures and cross-category linking in the lexicon. In *Proceedings of the Eastern States Conference on Linguistics (ESCOL '89)* (pp. 93–104).
64. Fillmore, C. J. (1986). Pragmatically controlled zero anaphora. *Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 12, 95–107.
65. Fraser, B., & Ross, J. R. (1970). Idioms and Unspecified NP Deletion. *Linguistic Inquiry*, 1, 264–265.
66. García Velasco, D., & Portero Muñoz, C. (2002). Understood objects in Functional Grammar. *Web Papers in Functional Grammar*, 76. University of Amsterdam.
67. Glass, L. (2020). Verbs describing routines facilitate object omission in English. *Proceedings of the Linguistic Society of America*, 5(1), 44–58.
68. Goldberg, A. E. (1995). *A Construction Grammar Approach to Argument Structure*. University of Chicago Press.
69. Goldberg, A. E. (2001). Patient arguments of causative verbs can be omitted: The role of information structure in argument distribution. *Language Sciences*, 23(4–5), 503–524.
70. Goldberg, A. E. (2005). *Constructions at work: The nature of generalization in language*. Oxford University Press.
71. Groefsema, M. (1995). Understood arguments: A semantic/pragmatic approach. *Lingua*, 96(2–3), 139–161.
72. Dowty, D. R. (1991). Thematic proto-roles and argument selection. *Language*, 67(3), 547–619.
73. Haspelmath, M. (1993). More on the typology of inchoative/causative verb alternations. In B. Comrie & M. Polinsky (Eds.), *Causatives and transitivity* (pp. 87–120). John Benjamins.
74. Helbig, G. (1992). *Probleme der Valenz- und Kasus-theorie*. M. Niemeyer Verlag.
75. Hopper, P. J., & Thompson, S. A. (1980). Transitivity in grammar and discourse. *Language*, 56(2), 251–299.
76. Huang, Y. (1995). On null subjects and null objects in generative grammar. *Linguistics*, 33, 1081–1123.
77. Kato, K. (1986). Another look at ellipsis: Non-native recoverability of ellipsis and its implications for linguistic competence. *Journal of Pragmatics*, 10(4), 415–434.
78. Klikovac D. (2004). *Metafore u mišljenju i jeziku*. Biblioteka XX vek.
79. Kulikov, L. I., Mal'chukov, A. L., & Swart, P. de. (2006). *Case, valency and transitivity*. J. Benjamins Pub. Co.
80. Lakoff, J., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. The University Of Chicago Press.
81. Langacker, R. W. (2008). *Cognitive grammar: A basic introduction*. Oxford University Press.
82. Lavidas, N. (2013). Null and cognate objects and changes in (in)transitivity. *Acta Linguistica Hungarica*, 60(1), 69–106.
83. Lehrer, A. (1970). Verbs and deletable objects. *Lingua*, 25(3), 227–253.
84. Levin, B. (1993). *English verb classes and alternations: A preliminary investigation*. University of Chicago Press.
85. Levin, B., & Rappaport Hovav, M. (2005). *Argument realization*. Cambridge University Press.
86. Liu, D. L. (2008). Intransitive or object deleting? Classifying English verbs used without an object. *Journal of English Linguistics*, 36, 289–313.
87. Lorenzetti, M. I. (2008). The Null Instantiation of Objects as a Polysemy-Trigger. A Study on the English verb *See*. *Lexis*, 1, 59–83.
88. Makartsev, M., & Wahlström, M. J. (2020). Ambitransitivity as an areal feature in the Balkans. In S. Olga (Ed.), *SLE book of abstracts* (pp. 121). Blackwell Publishing.

89. Malchukov, A. (2005). Case pattern splits, verb types, and construction competition. In M. Amberber & H. de Hoop (Eds.), *Competition and Variation in Natural Languages: the Case for Case* (pp. 73–117). Elsevier.
90. Malchukov, A. (2015). Valency classes and alternations: parameters of variation. In A. Malchukov & B. Comrie (Eds.), *Valency classes in the world's languages, vol. 1.* (pp. 73–130). Mouton de Gruyter.
91. Martí, L. (2015). Grammar versus pragmatics: Carving nature at the joints. *Mind & Language*, 30(4), 437–473.
92. Massam, D., & Roberge, Y. (1989). Recipe context null objects in English. *Linguistic Inquiry*, 20, 134–139.
93. McMillion, A. (2006). *Labile verbs in English: Their meaning, behavior and structure* [Doktorska disertacija]. Stockholm University.
94. McShane, M. (2005). *A Theory of Ellipsis*. Oxford University Press.
95. Medina, Tamara Nicol (2007). *Learning which verbs allow object omission: verb semantic selectivity and the implicit object construction* [Neobjavljena doktorska disertacija]. Johns Hopkins University.
96. Mittwoch, A. (1971). Idioms and unspecified NP deletion. *Linguistic Inquiry*, 2(2), 255–259.
97. Mittwoch, A. (1982). On the difference between eating and eating something: Activities versus accomplishments. *Linguistic Inquiry*, 13(1), 113–122.
98. Mrazović, P., & Vukadinović, Z. (1990). *Gramatika srpskohrvatskog jezika za strance*. Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
99. Næss, Å. (2007). *Prototypical transitivity*. John Benjamins Publishing Company.
100. Næss, Å. (2009). How transitive are 'eat' and 'drink' verbs? In J. Newman (Ed.), *The linguistics of eating and drinking* (pp. 27–43). John Benjamins Publishing Company.
101. Németh, T. E. (2000). Occurrence and identification of implicit arguments in Hungarian. *Journal of Pragmatics*, 32(11), 1657–1682.
102. Nichols, J., Peterson, D., & Barnes, J. (2004). Transitivity and detransitivizing languages. *Linguistic Typology*, 8, 149–211.
103. Olsen, M. B., & Resnik, P. (1997). Implicit object constructions and the (in)transitivity continuum. In *Proceedings of the 33rd Annual Meeting of the Chicago Linguistic Society* (pp. 327–336). Chicago Linguistic Society.
104. Osborne, T. (2019). *A Dependency Grammar of English: An Introduction and Beyond*. John Benjamins.
105. Pérez-Leroux, A., Pirvulescu, M., & Roberge, Y. (2008). Null objects in child language: Syntax and the lexicon. *Lingua*, 118(3), 370–398.
106. Pérez-Leroux, A., Pirvulescu, M., Roberge, Y., & Castilla, A. (2013). On the development of null implicit objects in L1 English. *Canadian Journal of Linguistics/Revue Canadienne de Linguistique*, 58(3), 443–464.
107. Rappaport Hovav, M., & Levin, B. (1998). Building verb meanings. In M. Butt & W. Geuder (Eds.), *The projection of arguments: Lexical and compositional factors* (pp. 97–134). CSLI Publications.
108. Recanati, F. (2002). Unarticulated constituents. *Linguistics and Philosophy*, 25, 299–345.
109. Resnik, P. (1993). *Selection and information: A class-based approach to lexical relationships* [Neobjavljena doktorska disertacija]. University of Pennsylvania.
110. Rice, S. (1988). Unlikely lexical entries. *Proceedings of the Fourteenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 14, 202–212.
111. Rosch, E. (1978). Principles of categorization. In E. Rosch & B. B. Lloyd (Eds.), *Cognition and categorization* (pp. 27–48). Lawrence Erlbaum Associates.

112. Ruda, M. (2014). Missing objects in special registers: The syntax of null objects in English. *Canadian Journal of Linguistics / La revue canadienne de linguistique*, 59, 339–372.
113. Sánchez-Ayala, I., & Rivas, J. (2015). Null direct objects in Spanish conversation. *Hispanic research journal*, 16(2), 107–126.
114. Silić, J., & Pranjković, I. (2005). *Gramatika hrvatskoga jezika: Za gimnazije i visoka učilišta*. Školska knjiga.
115. Sperber, D., & Wilson, D. (1995). *Relevance: Communication and cognition* (2nd ed.). Blackwell Publishing.
116. Sperber, D., & Wilson, D. (2002). Pragmatics, modularity and mind-reading. *Mind & Language*, 17(1–2), 3–23.
117. Stassen, L. (1997). *Intransitive predication*. Oxford University Press.
118. Stefanowitsch, A., & Gries, S. Th. (2003). Collocations: investigating the interaction between words and constructions. *International Journal of Corpus Linguistics*, 8(2), 209–243.
119. Talmy, L. (2000). Figure and ground in language. In *Toward a cognitive semantics: Volume 1. Concept structuring systems* (pp. 5–51). MIT Press.
120. Tesnière, L. (2015). *Elements of Structural Syntax*. John Benjamins Publishing Company.
121. Tsimpli, I. M., & Papadopoulou, D. (2006). Aspect and argument realization: a study on antecedentless null objects in Greek. *Lingua*, 116, 1595–1615.
122. Tsunoda, T. (1981). Split case-marking in verb types and tense/aspect/mood. *Linguistics*, 19, 389–438.
123. Tsunoda, T. (1985). Remarks on transitivity. *Journal of Linguistics*, 21, 385–396.
124. Tsunoda, T. (1999). Transitivity. In Keith Brown и Jim Miller (Eds.), *Concise Encyclopedia of Grammatical Categories* (стр. 383–391). Elsevier.
125. Vendler, Z. (1967). *Verbs and times*. Cornell University Press.
126. Wilson, D. (2003). Relevance and lexical pragmatics. *Italian Journal of Linguistics/Rivista di Linguistica*, 15(2), 273–291.
127. Wilson, D., & Sperber, D. (2002). Truthfulness and relevance. *Mind*, 111(443), 583–632.
128. Wilson, D., & Sperber, D. (2004). Relevance theory. In L. R. Horn & G. Ward (Eds.), *The Handbook of Pragmatics* (pp. 607–632). Blackwell.

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

Пријава теме докторске дисертације –
БИОБИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Подаци о кандидату

Име и презиме кандидата:
Матија Нешовић

Број досијеа:
2022/30013

Радни наслов теме докторске дисертације

Амбитранзитивност у савременом српском језику

Биографија кандидата

Матија Нешовић рођен је 1998. године у Београду, где је завршио Основну школу *Буро Стругар* и Филолошку гимназију као ученик генерације. Основне студије на Катедри за српски језик са јужнословенским језицима Филолошког факултета у Београду завршио је 2021. са просечном оценом 9,89, а мастер студије 2022. године са просечном оценом 10, одбранивши завршни рад на тему *Англицизми у српском и руском омладинском жаргону (морфосинтаксички и семантички аспект)* под менторством проф. др Душке Кликовац. Тренутно је студент 3. године докторских студија на истом факултету. Добитник је Награде *Љубомир Стојановић* и Награде *Проф. др Радмила Миленковић*. Од 2023. године запослен је на Одсеку за дигитализацију Института за српски језик САНУ. Бави се синтаксом и семантиком српског и других словенских језика (првенствено руског), као и рачунарском лингвистиком и дигиталном хуманистиком.

Списак објављених научних и стручних радова кандидата

1. Нешовић, М. (2019). Називи српских села и делова градова у вербалним асоцијацијама говорника српског језика. *Славистика*, 23(2), 64–78.
2. Нешовић, М. (2023). Англицизми у српском и руском омладинском жаргону (морфосинтаксички и семантички аспект). *Славистика*, 27(1), 180–197.
3. Нешовић, М. (2023). Говор села Шеховци (опис фонолошког система и један синтаксички куриозитет). *Примењена лингвистика*, 24, 231–249.

4. Нешовић, М. (2024). О неким особеностима апозитивне релативне клаузе у административном стилу у српском и руском језику. *Славистика*, 28(2), 53–70.
5. Нешовић, М. (2024). Партиципска вредност перфективних глаголских придева у адноминалној позицији. *Анали Филолошког факултета*, 36(2), 53–73.
6. Нешовић, М., Сојникова, А. Д. (2018). Мотивација как основа процесса обучения русскому языку на филологическом факультете Белградского университета. У С. Г. Персиянова & И. А. Орехова (ур.), *В мире русского языка и русской культуры: Сборник тезисов Международной студенческой научно-практической конференции* (26 апреля 2018 г.) (с. 120–122). Государственный институт русского языка им. А. С. Пушкина.
7. Nešović, M. (2024). Desinonimizacija kroz prizmu korpusne i vektorske analize kontekstualnih preferenci leksema „kompjuter” i „računar”. *Philologia*, 22(1), 1–13.

Деловодни број: _____			
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ			
ПРИМЉЕНО: 03-10-2025			
Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
	196513		

КАТЕДРА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК СА ЈУЖНОСЛОВЕНСКИМ
ЈЕЗИЦИМА

ПРЕДЛОГ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

за одбрану теме и оцену научне заснованости докторске дисертације

Подаци о кандидату

Име и презиме кандидата:
Матија Нешовић

Број досијеа:
2022/30013

Радни наслов теме докторске дисертације

Амбитранзитивност у савременом српском језику

Уже научне области којима припада тема докторске дисертације

Српски језик, Дигитална хуманистика

Предлог ментора докторске дисертације

Доц. др Балша Стипчевић

1) Катедра за српски језик је САГЛАСНА са предложеном темом докторске дисертације и предлогом ментора и предлаже Већу докторских академских студија Филолошког факултета да усвоји наведени састав Комисије за одбрану теме и оцену научне заснованости предлога теме докторске дисертације.

2) Катедра за _____ је САГЛАСНА са предложеном темом докторске дисертације уз промену предложеног ментора, за шта је кандидат дао сагласност која се налази у прилогу, и предлаже Већу докторских академских студија Филолошког факултета да усвоји наведени састав Комисије за одбрану теме и оцену научне заснованости предлога теме докторске дисертације.

3) Катедра је закључила да предложена тема не припада ужој научној области која се изучава на Катедри и Пријаву теме на разматрање упућује Катедри за _____, која у року од 30 дана треба Већу докторских академских студија Филолошког факултета, преко Архиве, да упути предлог састава Комисије за одбрану теме и оцену научне заснованости теме докторске дисертације.

В. Јоничар

Управник Катедре

ПРЕДЛОГ МЕНТОРА И ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

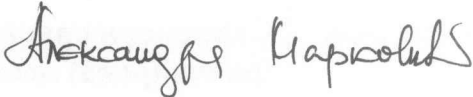
МЕНТОР	
Име и презиме:	др Балша Стипчевић
Звање:	доцент
Факултет или институција:	Универзитет у Београду – Филолошки факултет
Ужа област научноистраживачког рада:	Српски језик (синтакса)
Ако предложени ментор није на листи ментора Филолошког факултета, испуњеност услова за ментора потврђује се приложеном табелом из акредитације (<i>m_tabela</i>). Квалификације за менторство предложене теме се потврђују радовима из области којој припада предложена тема дисертације (најмање 5 радова). <i>[Предложени ментор је на листи ментора.]</i>	
1. „Семантичке улоге у савременој лингвистичкој теорији”, <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 36/3, 2008, стр. 115–154.	
2. „О конструкцијама типа <i>почети с нечим, завршити с нечим, одуговлачити с нечим</i> ”, <i>Српски језик</i> , XV, 2010, стр. 703–718.	
3. „Глаголи с рекцијском допуном у беспредлошком инструменталу и њихови реченични модели”, <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 39/3, 2010, стр. 175–254.	
4. „Транзитивни глаголи с два објекта у социјативном односу”, <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 40/3, 2011, стр. 153–181.	
5. „Реципрочни глаголи са социјативним инструменталом”, <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 41/3, 2012, стр. 237–299.	
6. „Два типа модалних дативних конструкција с речцом <i>се</i> ”, <i>Српски језик</i> , XX/1–2, 2015, стр. 173–194.	
7. „Конструкције с генитивним субјектом: прелиминарни преглед”, <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 48/3, 2019, стр. 229–258.	
8. „О обезличеном пасиву у српском језику”, <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 52/1, 2023, стр. 179–190.	
9. „О употреби обезличених партиципских конструкција с непрелазним глаголима”, [у зборнику] М. Ковачевић (ур.), <i>Актуелна питања синтаксе реченице српског језика: радови са научног скупа „Актуелна питања синтаксе реченице српског језика”, одржаног у Андрићграду 6, 7. и 8. октобра 2023</i> , Вишеград: Андрићев институт, 2024, стр. 439–476.	
10. „О обезличеним реченицама с повратним глаголима”, <i>Анали Филолошког факултета</i> , 36/2, 2024, стр. 13–51.	
Предложени ментор својим потписом потврђује да прихвата менторство предложене теме докторске дисертације и да влада језиком којим ће предложена теза бити написана.	
Датум прихватања менторства:	Потпис предложеног ментора*
29. 9. 2025.	

* Сагласност се може дати у слободној форми и у електронском облику.

ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ И 1. ЧЛАН	
Име и презиме:	Душка Кликовац
Звање:	редовни професор
Факултет или институција:	Универзитет у Београду – Филолошки факултет
Ужа област научноистраживачког рада:	Српски језик
Ако предложени члан Комисије није на листи наставника на докторским студијама Филолошког факултета, квалификације за члана Комисије потврђују се приложеном табелом из акредитације (<i>d_tabela</i>) или библиографијом из које се види да испуњава услове за држање наставе на ДАС према Стандардима за акредитацију.	
Предложени члан Комисије јесте на листи наставника на докторским студијама Филолошког факултета.	
Предложени члан Комисије својим потписом потврђује да прихвата чланство у Комисији за одбрану и оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације и да влада језиком којим ће предложена теза бити написана.	
Датум прихватања чланства: 2. 10. 2025.	Потпис предложеног члана Комисије*

* Сагласност се може дати у слободној форми и у електронском облику.

ЧЛАН КОМИСИЈЕ	
Име и презиме:	Александра Марковић
Звање:	Виши научни сарадник
Факултет или институција:	Институт за српски језик САНУ
Ужа област научноистраживачког рада:	Савремени српски језик, синтакса, семантика, (рачунарска) лексикографија
Ако предложени члан Комисије није на листи наставника на докторским студијама Филолошког факултета, квалификације за члана Комисије потврђују се приложеном табелом из акредитације (<i>d_tabela</i>) или библиографијом из које се види да испуњава услове за држање наставе на ДАС према Стандардима за акредитацију.	
1. Вуловић Емонте, Н., А. Марковић (2025). „Семантичка типологија фразеолошко-паремиолошких јединица с компонентама које означавају инсекте и птице у српском и бугарском језику“, <i>Српски језик</i> , 30, 369–392.	
2. Марковић, А. (2024). „О вишеструкосложеним реченицама са спојем два зависна везника – ДА АКО: структура, учесталост и нормативни статус“, у: М. Ковачевић (ред.), <i>Актуелна питања синтаксе реченице српскога језика</i> (Радови са научног скупа „Актуелна питања синтаксе реченице српског језика“, одржаног у Андрићграду 6, 7. и 8. октобра 2023), Вишеград : Андрићев институт, 249–264.	
3. Марковић, А. (2020). „О концептуализацији језика у српском језику“, у: С. Гудурић, Б. Радић Бојанић, П. Мутавцић (ред.), <i>Језици и културе у времену и простору</i> , IX/1, Нови Сад: Филозофски факултет, 319–332.	
4. Марковић, А. (2019). „О неким питањима падежне синонимије у српском језику из угла когнитивне лингвистике“. <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 48/1, 63–74.	
5. Марковић, А. (2018). „Значај неких колигационих склоности глаголских сублексема за семантику и синтаксу (на грађи из описних речника српског језика)“. <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 47/1, 117–125.	
6. Марковић, А. (2017). „Обрада префикса у вишетоимним описним речницима српског језика“, <i>Наш језик</i> , XLVIII/3–4, 93–105.	
7. Марковић, А. (2016). <i>Падежи и предлошко-падежне конструкције са квалитативним значењем у савременом српском књижевном језику (семантичко-синтаксичка анализа)</i> . Необјављена докторска дисертација.	

Београд: Филолошки факултет.	
8. Марковић, А. (2016). „Експресивност именичких синтагми типа <i>човек од науке</i> “, <i>Научни састанак слависта у Вукове дане</i> , 45/1, 469–478.	
9. Марковић, А. (2014). „Граматика у српским речницима“. У Р. Драгићевић (ур.) <i>Савремена српска лексикографија у теорији и пракси</i> , Београд: Филолошки факултет, 69–91.	
10. Марковић, А. (2013). „О идентификовању логичког субјекта и његовом представљању у описним речницима српског језика“. <i>Наш језик</i> XLIV/1–2, 75–90.	
Предложени члан Комисије својим потписом потврђује да прихвата чланство у Комисији за одбрану и оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације и да влада језиком којим ће предложена теза бити написана.	
Датум прихватања чланства: 2. 10. 2025.	Потпис предложеног члана Комисије*

* Сагласност се може дати у слободној форми и у електронском облику.

ЧЛАН КОМИСИЈЕ

Име и презиме:	Ана Шпановић
Звање:	Научни сарадник
Факултет или институција:	Институт за српски језик САНУ
Ужа област научноистраживачког рада:	Дигитална хуманистика, српски језик, лексикографија, етимологија

Ако предложени члан Комисије није на листи наставника на докторским студијама Филолошког факултета, квалификације за члана Комисије потврђују се **приложеном табелом из акредитације (*d_tabela*)** или **библиографијом** из које се види да испуњава услове за држање наставе на ДАС према Стандардима за акредитацију.

1. Bajčetić, Lenka, Gmitrović, Marija, **Španović, Ana**, Petrović, Snežana: Digitization of the Serbian folk proverbs compiled by Vuk S. Karadžić, *Digital Humanities Workshop (DHW 2021)*, Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, 2022, pp. 89–95.

2. Ilić, Velibor, Bajčetić, Lenka, Petrović, Snežana, **Španović, Ana**: SCyDia: OCR for Serbian Cyrillic with Diacritics – First Step on the Road to Retro-Digitization, *Dictionaries and Societies, Proceedings of the XX Euralex International Congress, 12–16 July 2022*, IDS-Verlag, Mannheim, Germany, 2022, pp. 387–400.

3. **Тешић, Ана**, Манојловић, Соња: *Дигитално издање Рјечника дубровачког говора* М. Бојанића и Р. Тривунац, Институт за српски језик САНУ и Центар за дигиталне хуманистичке науке, Београд, 2018.

4. Петровић, Снежана, **Тешић, Ана**, Манојловић, Соња: *Дигитално издање Речника говора јужне Србије* М. Златановића, Институт за српски језик САНУ и Центар за дигиталне хуманистичке науке, Београд, 2017.

5. *Етимолошки речник српског језика*, Четврта свеска: Бл–Бљ, А. Лома (уредник), Марија Вучковић, Јелена Јанковић, Маја Калезић, Орсат Лигорио, Александар Лома, Соња Манојловић, Жељко Степановић, **Ана Шпановић** (аутори), Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик САНУ, Београд 2023, 212 стр.

6. Шпановић, Ана: О лексикографској обради позајмљеница романског порекла у дијалекатским речницима народних говора Црне Горе 21. века, *Октоих* : Часопис Одјељења за српски језик и књижевност Матице српске – Друштва чланова у Црној Гори 11/12, Матица српска, Подгорица / Службени гласник, Београд 2021, 7–21.

7. Петровић, Снежана, **Шпановић, Ана**, Гмитровић, Марија, Бајчетић, Ленка: *Вук Ст. Караџић. Српске народне пословице: Дигитално издање*, Институт за српски језик САНУ, Београд и Научно-образовно-културни центар „Вук Караџић“, Тршић, 2022.

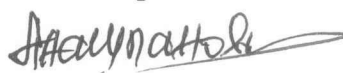
8. Тешић, Ана: О методологији израде речника романизама из народних говора Црне

Горе, *Савремена проучавања језика и књижевности*, Година VI / књига 1, Зборник радова са VI научног скупа младих филолога Србије, одржаног 22. марта 2014. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, ур. М. Ковачевић, Крагујевац 2015, 153–161.

Предложени члан Комисије својим потписом потврђује да прихвата чланство у Комисији за одбрану и оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације и да влада језиком којим ће предложена теза бити написана.

Датум прихватања чланства:
2. 10. 2025.

Потпис предложеног члана Комисије*

* Сагласност се може дати у слободној форми и у електронском облику.

На основу чланова 46 и 76 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду, чланова 33 и 35 Закона о високом образовању и члана 2 Правилника о Већу докторских студија Филолошког факултета, Веће докторских студија Филолошког факултета на IX редовној (електронској) седници одржаној од 21. до 23. октобра 2025. године, донело је

О Д Л У К У

I

Даје се сагласност на пријаву теме, предлог чланова комисије, као и предлог ментора за одбрану теме и оцену научне заснованости докторске дисертације коју је поднео мср Матија Нешовић, бр. досијеа 2022/30013.

II

Одлуку о сагласности на пријаву теме, предлог чланова комисије и предлог ментора за одбрану теме и оцену научне заснованости докторске дисертације доставити Наставно-научном већу Филолошког факултета на усвајање.

Председник Већа докторских студија
Филолошког факултета

Проф. др Веран Станојевић

Доставити:

- Наставно-научном већу,
- Председнику Већа докторских студија,
- Центру за докторске студије,
- Архиви.